

УКРАЇНЬСЬКА ЖІНКА СВІТУ

Цього року відзначила своє 85-річчя та 65 років науково-педагогічної діяльності заслужений працівник народної освіти України, академік Академії наук вищої освіти України, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, відомий учений-мовознавець, педагог і методист **Марія Яківна Плющ**.

Народилася М.Я.Плющ (дівооче прізвище Яценко) 7 січня 1926 року в селі Храпачі Білоцерківського району Київської області в селянській сім'ї.

У 1933 – 1937 рр. навчалася в Алчевській 1-й зразковій школі Луганської області.

У 1937 – 1940 рр. навчалася в Храпачівській семирічній школі.

У 1940 році вступила до Білоцерківської педшколи Київської області, проте війна 1941 - 1945 рр. перервала навчання і мирне життя. Лише у січні 1944 року після звільнення села Храпачі від німецьких фашистів Марія Яківна змогла продовжити навчання в педшколі й успішно її закінчити у липні 1946 року.

Цього ж 1946 року Марія Яківна вступила до Київського державного педагогічного інституту імені М.Горького на мовно-літературний факультет, де вона протягом трьох років була Горьківським стипендіатом. А після закінчення інституту 1950 року рекомендована до аспірантури при двох фахових кафедрах – української мови і літератури. Марія Яківна обрала аспірантуру при кафедрі української мови, де навчалася протягом 1950 – 1953 рр.

У 1953 році Марія Яківна прийшла на кафедру української мови, у 1957 – захистила кандидатську дисертацію «Способи словотворення в сучасній українській мові», у 1961 – одержала звання доцента. Наступним етапом професійного зростання стала докторська дисертація «Категорія відмінка в семантико-синтаксичній структурі речення», яку Марія Яківна захистила в 1983 році. У 1986 році їй було присвоєно звання професора.

У 1987 – 1991 рр. М.Я.Плющ очолювала кафедру методики викладання української мови і літератури, з 1992 року працювала на посаді професора кафедри української мови Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, а з 2006 року – завідувач цієї кафедри. Ураховуючи сучасні завдання щодо перебудови національної системи освіти, визначаючи й оцінюючи місце і роль української мови в етно- та соціолінгвістичному просторі, її сучасний стан та перспективи розвитку, науковець і педагог Марія Яківна Плющ усю свою наукову ерудицію, талант педагога і прогресивний світогляд спрямовує на підготовку майбутньої української еліти – висококваліфікованих фахівців, вдумливих, мудрих науковців, гідних українців.

У науково-методичному творчому доробку Плющ Марії Яківни – близько 300 публікацій: підручники і посібники для середньої й вищої школи, статті в журналах, фахових збірниках та енциклопедіях, 5 монографій, рецензії, редагування, відгуки... У науковому світі відомі її монографії «Відмінок у семантико-синтаксичній структурі речення» (1978), «Категорії суб'єкта і об'єкта в структурі простого речення» (1986), «Грамматика української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія» (2005, 2010), «Проблема відокремлення і відокремлених компонентів речення» (2010). Серед методичних напрацювань найбільш використовувані по всій Україні – «Словотворення та вивчення його в школі: Посібник для вчителів» (1969, 1985), «Вивчення морфології в 5-6 класах: Посібник для вчителів» (1988), а також написані у співавторстві «Сучасна українська літературна мова: Збірник вправ» (1995, 2003), «Грамматика української мови в таблицях» (2004), «Українська мова: Довідник» (1990, 2002), «Українська мова. Дидактичний матеріал з морфології: Посібник для вчителя» (2003), «Лінгвістичний аналіз тексту: Навчальний посібник» (1985) і, звичайно ж, найбільш популярний підручник для студентів філологічних спеціальностей, відомий студентам та викладачам усієї України під назвою – «Сучасна українська літературна мова» (за редакцією Плющ М.Я.), який витримав сім видань: у 2000, 2001, 2003, 2005, 2006, 2007, 2009 роках.

М.Я.Плющ є співавтором підручників «Рідна мова» для 9 та 10 класів шкіл з поглибленим вивченням української мови та «Українська мова: Профільний рівень» для 10 класу. А у 2009 році в Москві вийшли у світ посібники для вивчення української мови як іноземної – «Практический курс украинского языка» та «Украинский язык: хрестоматия», призначені для російськомовних студентів вищої школи в Російській Федерації.

Проте така плідна наукова діяльність М.Я.Плющ - лише частина її професійного життя, у якому багато часу відведено викладацькій роботі та вихованню молодих науковців. Її лінгвістичну школу пройшли студенти та аспіранти багатьох поколінь. Як науковий керівник Марія Яківна Плющ підготувала 29 кандидатів наук та одного доктора. Серед них є тепер і доктори наук, професори

(Капська А.Й., Ожоган В.М.), і завідувачі кафедр (Карпалюк В.С., Погиба Л.Г., Мединська Н.М. та ін.).

Наукова та навчально-методична діяльність Марії Яківни широка та різнопланова, а сил та невичерпної енергії вистачає на все. Марія Яківна Плющ очолює спеціалізовану раду із захисту кандидатських дисертацій за спеціальностями «українська мова» та «російська мова», очолює журі секції філології та мистецтвознавства Всеукраїнського конкурсу-захисту учнівських наукових робіт Малої Академії наук, є відповідальним редактором «Наукового часопису» Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Серія 10. Проблеми граматики і лексикології української мови) і, звичайно ж, читає лекційні курси, керує науковою роботою аспірантів та магістрантів, консультує, рецензує і пише, пише, пише...

Наукову та педагогічну діяльність М.Я. Плющ поціновано та відзначено урядовими нагородами колишнього Союзу РСР і України, серед яких – орден княгині Ольги III ступеня; медалі від Міністерства освіти і науки України: імені А.С.Макаренка, «За наукові досягнення»; знаки: «Відмінник народної освіти України», «Петро Могила» та багато почесних грамот і подяк.

У 1995 році Марії Яківні присвоєно почесне звання «Заслужений працівник народної освіти України».

Марії Яківні Плющ присвоєно звання «Жінка світу в галузі наук 2000 – 2001рр.» та нагороджено Медаллю Честі. Звання та нагорода були присуджені Видавничою і Радною комісіями Міжнародного Біографічного Центру (Кембридж, Англія).

У 2010 році Марію Яківну обрано академіком Академії наук вищої освіти України.

Про Марію Яківну пишуть в енциклопедіях та біографічних довідниках України: Жінки України. Бібліографічний енциклопедичний словник. – К.: Фенікс, 2001. – С.353; Жінки-вчені Києва. – К., 2003. – С.78 – 79; Українська мова. Енциклопедія. – К.: Вид-во «Українська енциклопедія ім. М.Бажана», 2000. – С.456; Кияни. Біографічний словник. – К.: Фенікс, 200. – С.297. Науковці України - еліта держави: Довідково-біографічне видання. К.: Логос, 2010. – С.166.

Життя Марії Яківни схоже на ліричну пісню, яка приносить людям тільки радість і любов, подібне до цікавої й корисної книги, кожна сторінка якої наводить безцінні життєві правила та яскраві й гідні приклади до них.

Сторінки її книги життя тісно переплелися з долями студентів, аспірантів, колег, друзів, які завжди будуть вдячні Марії Яківні за науку, за підтримку, за розуміння. Вона завжди готова допомогти, а головне – знає як. Комусь підкаже, легенько підштовхне у правильному напрямку, делікатно спрямує науковий пошук, а когось підтримає, підніме самооцінку, змусить повірити у власні наукові сили. І всіх запрограмує на успіх, наукові здобутки, активну діяльність і корисні справи.

Ми, колеги і друзі, щиро вітаємо Вас, шановна Маріє Яківно, з чудовим ювілеєм і новими досягненнями! Нехай кожен день Ваш буде осяяний творчим злетом душі, а добре здоров'я і гарний настрій стануть надійною запорукою Вашого процвітання!

*Колектив кафедри української мови Інституту української філології
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*